

SAMMANFATTNING

Sveriges utvecklingssamarbete med Bosnien och Hercegovina (BiH) fokuserar på områden och insatser som är högst relevanta för landets politiska, ekonomiska och miljömässigt hållbara utveckling. Flertalet insatser visar på konkreta och goda resultat framför allt på kanton och kommunnivå.

Utvecklingssamarbetet genomförs dock under besvärliga politiska förhållanden. Den politiska situationen i landet har försämrats under året då man, ännu ett år efter senaste val, inte har lyckats att tillsätta en legitim regering på statlig nivå och i Federationen (FBiH¹). Det beror på oenighet mellan entiteterna som yttrar sig i olika uppfattningar om statens roll och uppgifter samt i oenighet om relaterade politiska prioriteringar. Det har haft en rad negativa effekter på utvecklingen i landet och på biståndet. BiH riskerade länge att gå miste om IPA-stödet för 2011²; institutioner för att bygga en gemensam stat motarbetas; ingen överenskommen budget för 2011³ finns och bristande motivation hos administrationen är några effekter konflikten har lett till.

Många viktiga processer som Sida stödjer (t.ex. rättssektorreform, förvaltningsreform, ekonomisk reform) har påverkats negativt. Möjligheten att uppnå strategimålen försvåras av det politiska dödläget. En politisk dialog på högsta nivå, framför allt via företrädare för det internationella samfundet, främst representerade av EU och USA, krävs för att övervinna dessa hinder. Utvecklingssamarbetet jobbar nära den politiska sidan för att följa utvecklingen och genomföra en tät dialog med det internationella samfundet, inte minst med EU-delegationen och andra EU medlemsstater, för att påverka den politiska situationen.

Dessutom finns det strategiska val som kan göras inom projekt som kan minska risken för politiska blockeringar, t.ex. att arbeta mer mot den lokala nivån, med entitetsregeringarna, kantonerna, kommuner, och lokala organisationer. Ambassaden försöker hela tiden att utvärdera sin portfölj och för att identifiera sådana möjligheter.

1. INLEDNING

Utvecklingssamarbetet med BiH styrs av en samarbetsstrategi för perioden 2011-2014. Strategin är således endast ett drygt halvår in på sitt genomförande. Det övergripande målet för reform och utvecklingssamarbetet med BiH är: *Stödja*

¹ BiH består av 2 entiteter, FBiH och Republicka Srpska (RS), samt ett autonomt område (Brcko)

² BiH lämnade i början av oktober, efter stipulerat sistadatum, in ett konsoliderat och internt förhandlat förslag till EU om användning av IPA-medel (96 mEuo) för 2011.

³ Stats och vissa Kantonbudgetar rullas vidare från tidigare år oavsett skiftande intäktströmmar.

en demokratisk, rättvis och hållbar utveckling samt förbättrade förutsättningar för EU-integration.

Samarbetet är inriktat på tre samarbetsområden: i) demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, ii) marknadsutveckling och iii) hållbar samhällsbyggnad.

2. EKONOMISKT UTFALL

Budgetallokeringen för Bosnien-Hercegovina för 2011 är 187 MSEK (170 MSEK i ordinarie tilldelning + 17 MSEK i tillägg). Till och med den 31 augusti 2011 har totalt 60 MSEK utbetalats. Detta motsvarar 32% av anslaget för 2011.

Bemyndiganderamen för 2012-15 är 425 MSEK, varav 400 MSEK⁴ är intecknade. Utbetalningsprognosen på 186 MSEK bedöms dock vara stabil.

Strategins huvudområden	Allokering (DAA) 2011(MSEK)	Utbetalt jan-aug (MSEK)	Prognos jan-dec (MSEK)
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	83	38	76
Marknadsutveckling	46	17	47
Hållbar samhällsbyggnad	64	5	63
Totalt	193	60	186

3.RESULTAT

3.1 Sektor 1: Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

Antal avtalade insatser: 31

Under perioden januari - augusti 2011 har 12 insatser slutförts emedan 7 nya insatsavtal har undertecknats.

3.1.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: GAP - Governance Accountability Project (fas 2)

Insatsens huvudsakliga mål:

- Stödja BiHs kommuner (72 av totalt 142) att ge bättre service till sina invånare.
- Förbättra policier, det fiskala ramverket, budgetsystemet och management för effektivt kommunalt självstyre.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
76	2007-2012	58	USAID, Holland	Sektorprogram med gemensam finansiering	33%

Resultatredovisning:

⁴ DAA 2012-15 inkluderar A,P,I

Bland de 41 kommuner som deltog i projektets första fas hade medborgarnas tillfredsställelse med kommunala tjänster ökat med 13,5%-enheter till 85%.⁵ För projektets andra fas som omfattar 31 kommuner är motsvarande siffror 20/85.

Projektet har lett till att One-Stop Shops/kommunala servicecenters har etablerats i 72 kommuner där man har kunnat halvera väntetiden. Kommunernas finansiella oberoende har stärkts genom lagstadgad fördelning av statens momsintäkter kompletterat med ett utjämningsssystem för stöd till eftersatta kommuner. En ny lagstiftning för transparent hantering av offentliga dokument (vital records sharing) har resulterat i att samtliga kommuner i BiH är numera anslutna till ett nätverk där alla medborgare har tillgång till och kan ta del av offentliga dokument. Lagen "Real Rights" som definierar kommunernas rätt att disponera offentliga tillgångar/fastigheter som tidigare var statliga har införts och antagits i RS men inte i FBiH.

Sida's bedömning av resultaten:

GAP har hittills uppnått förväntade mål och genomförts med endast smärre avvikelser från planerade aktiviteter. Sannolikheten att projektmålen uppnås i december 2012 är stor även om tidplanen är något försenat pga den politiska oron efter valet 2010 samt det försenade bildandet av regeringar på entitetsnivå. Avsaknaden av en regering på den statliga nivån samt i vissa kantoner innebär stora risker i form av avsaknad av viktiga beslut om i stort sett alla områden. De kommunala budgetresurserna är krympande pga den ekonomiska recessionen, ett flertal kommuner har också skuldsatt sig kraftigt vilket minskar utrymmet för nya initiativ. De politiska riskerna är svårhanterliga emedan risken för minskande budgetresurser kan hanteras med strikt finansiell kontroll på lokal nivå.

Insats 2: Kvinna till Kvinna (KtK)

Insatsens huvudsakliga mål: Att förbättra kvinnors ställning i samhället samt öka respekten för kvinnors rättigheter i konflikttrubbade områden genom:

- starkare och synligare kvinnoorganisationer
- ett väl fungerande nätverk av kvinnoorganisationer som kan övervaka genomförandet av befintliga lagar, såsom jämställdhetslagen, Gender Action Plan, CEDAW⁶, samt säkerhetsrådets resolution 1325
- expandera antalet kvinnor i beslutande organ.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
30,3	2008-2012	30,3	Kvinna till Kvinna, KtK	Stöd till lokala NGO genom en ramorganisation	100%

Resultatredovisning:

⁵ GAP Reference

⁶Convention on the Elimination of Discrimination Against Women

Under det pågående tredje året av projektet stödjer KtK 12 kvinnoorganisationer. Tre viktiga resultat illustrerar stödets effekter:

- KtK's partnerorganisation "Buducnost" har skapat en modell för uppföljning av lagar på lokal nivå som rör våld i hemmet. Den så kallade "Modricki-modellen" är ett system som steg för steg beskriver institutioners skyldigheter att ingripa mot våld mot kvinnor. Modellen kommer att användas i hela RS.
- Organisationen CURE genomförde en lyckad mediakampanj under parlamentsvalet, och är idag en av de mest citerade organisationerna i BiH. Organisationen ombeds ofta ge expertstöd i olika ämnen som kvinnors arbetslöshet, kvinnor i historien, kvinnor i media, kvinnor i politiken etc.
- Kvinnliga politiker använder i högre utsträckning kvinnliga NGO's (exempelvis Forum Zena Bratunac) som partners för att förbättra kvinnors rättigheter.

Sidas resultatbedömning:

KtK har haft en påtaglig inverkan på kvinnorörelsen i BiH som har lett till synbarliga förändrade attityder till jämställdhet i samhället. Det faktum att det nu finns en jämställdhetslagstiftning har medfört att debatten har fått en ny referenspunkt. Stöd till opinionsbildande verksamhet har varit mer relevant och effektivt än stöd till direkta insatser som syftar till tillhandahållandet av olika tjänster. Den organisatoriska uthålligheten (kompetens, administrativa system) har stärkts emedan den finansiella hållbarheten är ett fortsatt problem, även för de organisationer som har haft ett långvarigt samarbete med KtK. Sidas bedömning är att frivilligorganisationer behöver samverka mer med offentliga institutioner för att motverka motsättningar och för att överbrygga okunnighet om jämställdhetsfrågor. KtK stödjer även ett brett utbud av aktiviteter som deras samarbetspartners åtagit sig, vilket bedöms minska effektiviteten och göra det svårare att uppnå målen. Statistiken i föregående val visar attkvinnors politiskadeltagandeökad, men samtidigt att färre kvinnor har tillsats på viktiga positioner. Detta återspeglar den allmänna politiska miljön som ligger bortom påverkan av KtK-projektet.

Insats 3: Peoples Empowerment in Rural Areas (PERA)

Insatsens huvudsakliga mål:

- Öka deltagande avbyorganisationer⁷ i kommunal planering och i genomförande av lokala projekt.
- Ökat medborgarengagemang i beslutsfattande
- Införandet av demokratiska principer i kommunala och lokala beslutsprocesser.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
23	2007-2011	23	PEP International	Projektstöd	100%

Resultatredovisning:

⁷ Local communities fanns i ex-Jugoslavien som administrativ nivå. Detta projekt använder samma term och fokuserar på samma nivå för att vitalisera lokal demokrati och involvera medborgare och bygrupper i kommunal planering.

Arbetsgrupper har inrättats i de 96 byar (av totalt ca 6000 byar). Kommunikationen mellan byorganisationer och den lokala förvaltningen i respektive kommun har kraftigt förbättrats.

Företrädare för lokala byrå i alla deltagande byar har deltagit i workshops och utbildningar i projektidentifiering, demokratiskt beslutsfattande och projektledning. I slutet av juni har 7224 personer deltagit i 597 olika utbildningar. Representanter för byarna är nu aktivt involverade i budgetarbetet i respektive kommun. Offentliga bymöten är en viktig del av aktiviteterna. Avsikten är att illustrera demokratiska principer såsom öppenhet, likarätt för varje individ att delta i offentligt liv samt deltagande av kvinnor i beslutsprocessen. Undersökning i berörda kommuner visar att kvinnors deltagande i öppna möten har ökat med 35%.

Sida's resultatbedömning

PERA har hittills uppnått förväntade resultat och genomförts med endast smärre avvikelser från plan. Ett gott samarbete och goda kommunikationer har upprättats mellan byorganisationer och kommunförvaltningen i respektive kommun. De positiva förändringar i hur lokala projekt planeras och genomförs samt deltagande av byorganisationer har verifierats och dokumenterats för spridning till andra kommuner. Kommunförbunden i de båda entiteterna samarbetar med PERA i frågor som rör deltagande i kommunal planering och involvering av byorganisationer. För att uppnå långsiktig hållbarhet förs diskussioner med kommunförbunden om att långsiktigt integrera PERAs metodik i kommunal planering.

3.1.2 Bedömning av strategins sektormål för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

Sektormål: Framväxten av en offentlig förvaltning på central, kantonal och lokal nivå med förmåga att möta både EU-integrationens och medborgarnas krav samt framväxten av ett mer pluralistiskt samhälle med starka demokratiska aktörer.

Bedömning av utveckling mot sektormål:

Utvecklingen inom sektorn har bromsats på grund av den rådande politiska oenigheten om centralstatens roll och uppgifter. Avsaknaden av en nationell regering har varit hämmande för flertalet processer. Inom rättsväsendet har denna konflikt lett till att tidigare framsteg riskerar att omintetgöras (gäller t.ex. inrättandet av en nationell domstol och statliga åklagarmyndigheten). Genomförandet av Judicial Sector Reform Strategy (JSRS) har fortsatt men går långsamt. JSRS representerar dock ett unikt exempel i BiH, där alla departement i både Federationen och Republiken enats om en gemensam plattform för reformer. Den "strukturerade dialogen" gällande rättsväsendet som organiserats av EC var ett försök att avpolitiserat attackerna på de centrala rättslig myndigheterna men också ett försök att få upp diskussionen om en reform på högsta nivå. Det är ännu för tidigt att bedöma hur denna dialog kommer att utvecklas och vad slutresultatet blir. Reformen av den offentliga förvaltningen går framåt i en långsam takt, i enlighet med den överenskomna sektorstrategin.

Bedömning av Sidas bidrag till målen:

Sverige är efter EC den näst största givaren i sektorn och Sida finansierar flera viktiga projekt som kan bidra till att man uppnår sektorns målsättningar. Sverige

har dessutom ett omfattande och nära samarbete med andra givare och är i involverade i flertalet biståndsinsatser inom sektorn. Stödet ligger i linje med BiHs prioriteringar/ sektorstrategi, Köpenhamns kriterierna samt EUs acquis. Sverige har ett mycket nära samarbete med EU, också inom insatser som inte redovisats här (t.ex. statsfångelse, stöd till ett domstolsverk etc.).

Sverige har genom *the Registry for the State Court* och åklagarmyndigheten, gett stöd till att hantera krigsförbrytelser. Det innefattar också gett stöd till hantering av ärenden med anknytning till organiserad brottslighet och korruption. Trots att arbetet med den statliga domstolen och den statliga åklagarmyndigheten har varit positiv⁸, har politiker i RS riktat skarp kritik mot dessa institutioner.

Stöd till PAR-fonden är en konkret ansats för att stödja genomförandet av reformstrategin. Fonden syftar till att stärka lokalt ägarskap, men har haft svårt att hantera en komplicerad byråkratisk struktur. Sverige, tillsammans med medfinansören Norge, förhandlar just nu med fonden för att förbättra dess effektivitet. Stödet är fortfarande relevant, men genomförs under svåra omständigheter. En politisk dialog kopplat till ett starkt politiskt tryck på högsta nivå skulle kunna övervinna dessa hinder. Sverige avser fortsättningsvis även att stödja insatser på kommunal nivå (t.ex. GAP, PERA) där det politiska dödläget har mindre betydelse. Reformerna som generellt syftar till högre effektivitet i statsförvaltningen (managementutbildning, personalpolitik, transparens etc) bedöms kunna fortsätta emedan reformer som har bäring på ansvarsfördelning mellan stat och entiteter blockeras av det politiska dödläget.

3.2 Sektor 2: Marknadsutveckling

Antal avtalade insatser: 12

Under perioden januari - augusti 2011 har 3 insatser slutförts medan 1 nytt avtal om insatser har undertecknats.

3.2.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: FIRMA - Fostering Interventions for Rapid Market Advancement

Insatsens huvudsakliga mål: Stimulera hållbar ekonomisk tillväxt och öka antalet arbetstillfällen inom tre delsektorer; träindustri, turism och lätt verkstadsindustri. Stödet går till små och medelstora företag (med målet att de ska representera minst 40 % av värdeproduktionen i resp. delsektor) för att de deltagande företagen ska:

- öka omsättningen med 30 % (kumulativt)
- öka sysselsättningen med 21 % (kumulativt)
- öka investering genom lokala banker med 24 %

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
48,6	2009-2014	22,3	USAID, konsultföretaget Chemonics Int'l	Sektorprogram med pool-finansiering	33%

⁸ OSCE, Delivering Justice: An Overview of War Crimes Processing from 2005 to 2010, OSCE 2011.

			är genomförare		
--	--	--	----------------	--	--

Resultatredovisning:

1. Omsättningen ökade med 28 % jämfört med målsättningen på 15 % för 2010.
  2. Sysselsättningen ökade med 12 % jämfört med målsättningen på 10 %.
  3. Finansiering av företag ökade med 7 % jämfört med målsättningen på 12 %.
- Projektet utvärderades med ett mycket gott resultat i juli 2011. För deltagande företag ökade omsättningen och exporten kraftigt emedan tillgång till krediter och skapade arbetstillfällen ökade i lägre takt. Värdeökningen för deltagande företag var t.ex. 8x projektets hittillsvarande kostnad.

Sidas resultatbedömning:

FIRMA, som samfinansieras med USAID, stöder cirka 200 småföretag med syfte att öka försäljning och sysselsättning. FIRMAs förmånstagare förväntas anställa omkring 6000 personer, vilket innebär minst 2000 nya jobb under projektiden. Projektet, som beräknas kosta 21 miljoner USD, har en ambitiös målsättning med tanke på det svåra affärsklimatet som råder.

Projektet går i huvudsak enligt planerna och målen förväntas uppnås i slutet av projektperioden, med undantag för komponenten som handlar om utlåning från lokala banker för finansiering av företagsinvesteringar. Den låga utlåningen från bankerna verkar nu vara på väg att komma ur den svacka som den globala finanskrisen orsakade. Projektet visar blandade resultat vad gäller kapacitetsuppbyggnad som har fokuserats på ett 15-tal lokala organisationer. Detta delmål har inte varit lätt att kvantifiera, men inte alla organisationer har varit helt nöjda med samarbetet med FIRMA.

Insats 2: FARMA – Fostering Agricultural Market Activity

Insatsens huvudsakliga mål: Ekonomisk tillväxt inom jordbrukssektorn genom efterfrågestyrt stöd som syftar till att förbättra konkurrenskraft för jordbruksprodukter både på den lokala och den internationella marknaden.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
48,6	2009-2013	22	USAID, konsultföretaget Chemonics Int'l är genomförare	Sektorprogram med pool-finansiering	50%

Resultatredovisning:

- Deltagande producenters försäljning har ökat med 23 % (vilket är 66 % av målet)
- Avkastningen på investeringen är 4 till 1 (vilket är 60 % av målen)
- Export av jordbruksvaror kopplad till FARMA har ökat med 20 % (vilket är 182 % av målen)

- Antal jordbrukare, bearbetningsföretag och andra som har antagit nya tekniker eller metoder till följd av FARMA är 6,7 % (vilket är 94 % av uppställda mål)
- Antalet anställda inom deltagande företag har dock minskat med 3 %.

Sidas resultatbedömning:

FARMA arbetar med över 330 jordbruksproducenter som representerar 6500 lantbrukare. Sysselsättningen visade inte samma positiva tillväxt då effektivitet och försäljning inom jordbrukssektorn inte är korrelerad med sysselsättningstillväxt, snarare tvärtom.

Sidas bedömning av resultaten är att mycket goda framsteg har uppnåtts. Detta bekräftas av en extern utvärdering av projektet som genomförts sommaren 2011. Mer än 6500 aktörer från jordbrukare till matproucenter har ökat sin produktion med över 20%, investeringar inklusive Foreign Direct Investments, (FDI) har enl. utvärderingen varit betydande.

Ett Memorandum of Understanding har undertecknats mellan Sida, USAID och det tjeckiska utvecklingsorganet CzDA i syfte att möjliggöra tjeckisk samfinansiering av FARMA projektet. Det är ett exempel på ett givarsamarbete där nya aktörer på ett enkelt sätt kan skapa mervärde.

Insats 3: Landsbygdsutveckling

Insatsens huvudsakliga mål; Stärka jordbrukssektorns effektivitet samt öka den institutionella kapaciteten på statlig och entitetsnivå för att uppfylla EU:s krav på livsmedelssäkerhet, veterinärverksamhet och kvalitetssäkringsmekanismer inför en ev. EU-ansökan. Vidare syftar programmet till att leverera tjänster till jordbruk och öka Bihus tillgång till EU: s finansieringsprogram IPARD (instrumentet för EU-medlemskapsstöd inom landsbygdsutveckling).

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
43	2007-2012	15	Världsbanken	Sektorprogram stöd med pool-finansiering	25 %

Resultatredovisning:

- Utvecklingen av strukturer på statlig nivå som krävs för anslutning till EU har varit resultatlös. Inrättande av ett statligt program för landsbygdsutveckling är försenat på grund av oenighet mellan entiteterna över de nationella målen.
- Utvecklingen av olika informationssystem (IS) och databaser har gått bättre. Jordbrukets informationssystem (IS), ska vara i full drift på alla nivåer under hösten 2011.
- Statens veterinärkontor (SVO) har skapat consensus mellan för att upprätta och driva en registreringsdatabas.
- Ett kontor för mottagande av EU-stöd (Paying Agency) på statlig nivå har inrättats och dess budget har godkänts. En liknande institution i RS är också i drift, emedan den fortfarande är svag i FBiH.

- Utveckling av en landsbygdutvecklingsstrategi för FBiH har påbörjats.

Sidas resultatbedömning:

Projektet är i stort sett i fas med förväntade resultat, förutom stödet till centrala institutioner som har tagits ur programmet. Tidigare i år överenskom man därför om en omallokering av medel till att stödja katastrofinsatser på landsbygden till platser som hade drabbats av översvämningsskador. Konsekvenserna av svårigheten att stödja centrala statliga organisationer som krävs för EU-anpassning, är mycket negativa för EU-närmandet.

3.2.2 Bedömning av strategins sektormål för marknadsutveckling

Sektormål: Ett konkurrenskraftigt näringsliv med fokus på små och medelstora företag som ökar tillväxten i samhället och skapar fler arbetstillfällen.

Bedömning av utveckling mot sektormål:

BiH är bland de minst konkurrenskraftiga ekonomierna i ECA, och landet rör sig i fel riktning enligt en undersökning av World Economic Forum. Stora problem är otillräckligt företagsstöd, ett underutvecklat rättssystem och ett fragmenterat regelverk. Den övergripande indikatorn i resultatmatrisen har definierats som att BiH ska stiga 20% i världsrankingen för "Ease of Doing Business" vilket inte har skett.

SMEs andel av BNP ligger ganska konstant på 26%, antalet jobb i minskade med 9% (än mer uttalat i RS). Även om det är mycket svårt att mäta, är det ganska sannolikt att nedgången i sysselsättningen till följd av finanskrisen 2009, skulle ha varit ännu större utan Sidas engagemang. Exporten, som inte följs upp som ett sektormål, visar en återhämtning under 2011. För första gången sedan kriget har tillväxten i exporten överstigit tillväxten i importen. BiH exporterar mest till länder i regionen och till EU (Österrike, Slovenien, Tyskland och Italien är de viktigaste handelspartnerna).

Bedömning av Sidas bidrag till målen:

Det svenska strategiska målet är att stödja ekonomisk tillväxt genom små och medelstora företag för att i synnerhet bekämpa den höga arbetslösheten. För närvarande finns fyra insatser i portföljen för privatsektorutveckling: CREDO i Mostar och Tuzla, samt FIRMA och FARMA. Dessutom finns det två aktiva projekt för stöd till en effektivare handelspolitik: Livsmedelssäkerhetsprojektet genom SWEDAC samt en insats via IFC som syftar till ökad konkurrenskraft. Livsmedelssäkerhetsprojektet har bidragit till ackreditering av 6 ISO-certifierade laboratorier samt utbildning av kontrollorgan och producenter. Den Sida-finansierade delen av det IFC-stödda projektet har gett besparingar för företag i Federationen i storleksordningen 7.5MUSD årligen.

Samtliga av de större projekten i portföljen har nyligen utvärderats, alla med goda resultat på projektnivå. Dialogen fokuserar på frågor som rör avsaknaden av affärsregler och förordningar som kan underlätta företagande och nödvändiga reformer för EU-anpassning. För närvarande står landet stilla i sin EU-anpassningsprocess.

3.3 Sektor 3: Hållbar samhällsbyggnad

Antal avtalade insatser: 8

Under perioden januari - augusti 2011 har 2 insatser slutförts medan 1 ny avtal om insatser har undertecknats.

3.3.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: Biodiversity

Insatsens huvudsakliga mål: Hållbar förvaltning av naturresurser, biologisk mångfald, naturskydd. Två andra huvudsakliga mål är att bidra till arbetet som för landet närmare EU:s miljönormer och genomförande av kraven för att bli en del av Natura 2000 Network.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
15	2010-2013	14,8	Europeiska kommissionen	Sektorprogram stöd med pool-finansiering	

Resultatredovisning:

Sida har betalat ut sitt bidrag till EC. Projektet har dock inte påbörjats pga. problem med godkännande av insatsens handlingsplan och av uppdragsbeskrivning för upphandlingar. Därför finns ännu inga konkreta resultat att redovisa. Ambassaden följer processen för att sätta press på Bihus myndigheter och på entiteterna att starta implementeringen.

Insats 2: Solid Waste Management

Insatsens huvudsakliga mål:

- Förbättra medvetenheten om vikten av en fungerande avfallshantering samt förbättra kompetens och engagemang på statlig och entitetsnivå att genomföra insatser;
- Förbättra den legala och institutionella ramen för avfallshantering på kommunal, entitet, och statlig nivå
- Stärka den lokala förvaltningen och de deltagande kommunernas ansvar och engagemang när det gäller avfallshantering
- Förbättra den kommunala avfallshanteringen i kommunerna

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
100	2009-2013	11,2	Kommuner, entiteternas miljö-ministerier	Paralell-finansiering med Världsbanken	100%,

Resultatredovisning:

Resultat kan i detta skede endast rapporteras på den kommunala nivån då förbättringar av lagstiftningen samt allmänna attitydförändringar är mer långsiktiga processer. Projektets huvudsakliga resultat är:

- Kommunala planer/strategier för avfallshantering har upprättats i 13 kommuner

- Projekt för att förbättra avfallshanteringen har genomförts i 13 kommuner
- Inköp av containrar och behållare har genomförts i 13 kommuner; inköp av lastbilar är under upphandling
- Program för kapacitetsuppbyggnad när det gäller lagstiftning och uppföljning har genomförts på entitets, institutionell och kommunal nivå.

Sidas resultatbedömning:

Genomförandet av projektet följer planerna. Aktiviteter på kommunal nivå har tom genomförts snabbare än tidplan. Upphandlingen av sopbilar är dock försenad två månader efter ett överklagande. Utöver nuvarande 13 kommuner är det tänkt att projektet ska stödja ytterligare 20 kommuner i en andra fas, med start hösten 2011. Starten av en nationell informationskampanj har också försenats, främst på grund av politisk turbulens bland deltagande ministerier.

Den största risken för projektet är politisk instabilitet samt en negativ ekonomisk utvecklingen i BiH som kan försvåra de finansiella möjligheterna att deponera avfall på regionala avfallshanteringsanläggningar. Det är positivt att miljöministerierna på entitetsnivå har full bemanning, samt att de arbetar med informationskampanjer och legala förbättringar. Projektet har fokus på grundläggande förbättringar av avfallshanteringen, t.ex. försöker man öka antalet hushåll som betalar för sophämtning i motsats till att höja priset för tjänsten.

Insats 3: Mostar Sewage Treatment

Insatsens huvudsakliga mål: Förbättrad levnadsvillkor och hälsa för befolkningen i Mostar genom förbättring av floden Neretvas vattenkvalitet. Målet avses att nås genom byggandet av ett reningsverk med tillhörande uppsamlingsledningar för att minska utsläpp av orenat avloppsvatten.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
27	2011 - 2012	25	Världsbanken	Projektstöd	10%

Resultatredovisning:

- Det svenska stödet är en mindre del av projektet som är på ca 13-15 mEuro (avloppsreningsverk) och 6 mEURO (ledningar). Andra givare är Världsbanken (IDA-kredit), GEF (gåva) och EU/IPA (gåva). Det svenska stödet har använts för projektförberedande åtgärder (projektering, organisationsutveckling).
- De fysiska investeringarna är kopplade till förbättringar av den tekniska infrastrukturen (minska läckage) och förbättrad management (bättre finanser), åtgärder som har startat.
- Investeringarna skulle ha startat i april 2011. Förseningar har uppstått då FBiH miljöministerium pga det politiska dödläget inte ännu har gett miljötillstånd. Upphandling av byggnadsarbetena pågår för närvarande.

Sidas resultatbedömning:

Detta är ett stort projekt med flera olika finansieringskällor. Risken finns att inblandade parter, pga. av förseningar i igångsättandet och försenade miljötillstånd, inte håller fast vid sina åtaganden. Genomförande förefaller nu att vara på rätt spår och kan komma att slutföras endast med smärre förseningar. EU:s bidrag kommer, om man kan komma överens om IPA-medlen, sannolikt att vara tillräckligt för färdigställa reningsverket med biologisk behandling.

3.3.2 Bedömning av strategins sektormål hållbar infrastruktur

Sektormål: Förbättrad miljö och förbättrad hälsa genom utbyggnad av vatten och avloppsförsörjning samt förbättrad avfallshantering.

Bedömning av utvecklingen mot sektormål:

Hållbar infrastruktur är en ny sektor i det svenska utvecklingssamarbetet i Bosnien-Hercegovina. Därför befinner sig projekten i början av genomförandet, med begränsade redovisningsbara resultat.

Det finns f.n. begränsade möjligheter att mäta utvecklingen inom sektorerna vattenförsörjning, avloppshantering och avfallshantering. BiH började först i år att samla statistik och rapportera till Eurostat. De har även börjat producera allmän statistik över antalet anslutningar och reningsnivå i reningsverken.

Entiteterna har integrerat de viktigaste kraven i EU: s Water Framework Directive och ca 70% av Waste Water Framework Directive. Stora investeringar är nödvändiga för att uppnå målen; det kommer krävas ungefär 2,2 miljarder euro för att uppnå den önskvärda nivån av avloppsrening i enlighet med EU: s krav. F.n. saknas myndigheter som oberoende kan styra, övervaka och genomföra miljöförbättringar. Med tanke på den rådande politiska lösningen, är det inte heller troligt att liknande organ kommer att inrättas på statlig nivå.

Under de senaste åren har myndigheterna börjat ge miljöfrågor högre prioritet, och de internationella investeringsbankerna har ökat sin närvaro och investeringar i sektorn. Konkreta förbättringar av infrastrukturen är fortfarande begränsade men ett flertal finansiella överenskommelser har slutits som så småningom kan leda till förbättringar inom alla tre delsektorer.

EIB ensamt kommer att investera 110 miljoner euro under de kommande 5 åren, matchade med lika stora volymer av lokalt kapital och EU-medel. EBRD, Världsbanken, EU och andra givares totala investeringar förväntas vara av samma storlek som EIB:s.

Bedömning av Sidas bidrag till målen:

Ägarskap och engagemang är högt på kommunal nivå. Avfallshanteringsprojektet visar att kommuner avsätter personalresurser och allokera medel för genomförande samt antar avfallshanteringsplaner, ofta snabbare än förväntat. Implementeringskapaciteten och kompetensen är låg på alla nivåer, därför är det en betydande komponent i Sidas insatser.

Ambassaden förbereder en handelskonferens i oktober 2011, där svenska företag aktiva inom miljösektorn har inbjudits, med förhoppning om att fler svenska företag ska engagera sig i utbyggnaden av miljöinfrastruktur i BiH.

Stora risker för förseningar finns i projekt där BiHs och entitetsregeringarna ska godkänna låneavtal och tillstånd. Upphandlingsprocessen är också komplicerad då BiHs upphandlingslagstiftningar stora möjligheter till överklaganden som har lett till frekventa och långa domstolsprocesser, vilket har skett vid nästan uteslutande alla upphandlingar. Projektet söker därför minimera antalet upphandlingar (och maximera storleken).

4. BISTÅNDEEFFEKTIVITET

Biståndseffektivitetsmålen i strategin har formulerats enligt följande:

- Förbättrat samarbete med EU-kommissionen.
- Ökad användning av BiHs egna system för planering, genomförande och uppföljning, samt ökad användning av programbaserade insatser.
- Samarbetet med andra bilateral givare och med utvecklingsbankerna ska fortsätta.

Det *första målet* har uppfyllts. Det finns färre givare och Sveriges roll som samarbetspartner har stärkts. I två fall har Ambassaden beslutat föra över medel till IPA istället för att själv driva parallella projekt. När det gäller Public Administration Reform (PAR) och infrastrukturprojekt avseende avloppsrening har beredningsarbetet skett i nära samarbete med EU-delegationen.

Det *andra målet* har uppnåtts till en acceptabel nivå, men det kan vara svårt gå vidare mot breda programbaserade sektoransatser eftersom Bosnien har en komplicerad förvaltningsstruktur och en svag politisk vilja på statlig nivå. Två sektorer (PAR och rättssektorn) har av EU utsetts som lämpliga för "sector-wide approach", men det ser inte ut att bli verklighet.

Det *tredje målet* är uppfyllt med råge då flertalet insatser genomförs tillsammans med samarbetspartner som USAID, Norge, Schweiz och Tjeckien. Sverige är i form av den största bilaterala givaren en dominerande aktör också för givarsamordning och policydialog och har ett mycket gott samarbete med Bosniens givarsamordningsfunktion. Bland de internationella finansieringsinstituten är Världsbanken, EBRD och EIB (Europeiska Investeringsbanken) viktigast.

5. DIALOGFRÅGOR

Under en stor del av rapporteringsperioden har BiH saknat regering. Ambassaden har en Dialogplan sedan februari 2011. Av denna framgår att de övergripande dialogfrågor enligt strategin är följande:

(i) **EU integration.** Frågan om EU-närmande och EU-integration är ständigt närvarande i utvecklingssamarbetet, eftersom det betraktas som den "enda vägen" för Bosniens utveckling. Under perioden sept 2010 – augusti 2011 har integrationsrågor varit centrala även på projektnivå. Parterna är i princip positiva till ett EU-närmande men i praktiken reses hela tiden en rad hinder som har att göra med den komplicerade statsbildningen. Under det kommande året kan frågan att komma bli ännu mer aktuell eftersom Serbien förväntas få kandidatstatus, vilket kan komma att inspirera BiH till att mer seriöst arbetat för uppfyllande av villkoren för sin egen ansökan om kandidatstatus.

(ii) **Jämställdhet och kvinnors deltagande i samhälle och politik.** Genderfrågorna kommer vanligtvis upp som en aspekt vid beredningen av projekt, t.ex.

när Ambassaden/Sida förhandlar med EIB om en nationellt program för utbyggnad av avloppsrening. Det finns en lyhördhet från samarbetspartners om att Sida driver tvärfrågor som jämställdhet. I september 2011 kommer en utvärdering att genomföras av den bosniska genderfonden, vilket kan ge anledning till en mer generell diskussion om gender i det bosniska samhället.

(iii) Utvecklingen av civilsamhället

Frågan om civilsamhällets utveckling och hållbarhet har enbart diskuterats internt under det gångna året. Men frågan har en aktualitet pga det minskande stödet från utländska givare och kommer att göra sig påmind under hela strategiperioden.

6. DE TRE TEMATISKA PRIORITERINGARNA

Miljö och klimatförändringar

Miljö, och mer specifikt kommunal infrastruktur, är en av de tre sektorerna i strategin. Ungefär en tredjedel av hela portföljen är riktade till denna sektor. Det svenska stödet ska också aktivt utnyttja lånefinansiering (via EIB, EBRD, Världsbanken) för att öka effekten.

Syftet med flera projekt inom jordbrukssektorn är att bidra till en miljömässigt hållbar och bred ekonomisk tillväxt för jordbruksföretag. Med ett särskilt fokus på miljömässigt hållbar produktion och noggrann miljögranskning har projekten lyckats öka medvetenheten om miljöfrågor i sektorn.

Sidas medarbetare på ambassaden deltog i en utbildning som anordnas av Sida help-desk på temat miljö och även om miljöindikatorer och resultat.

Jämställdhet

FIRMA-projektet anordnade en stor konferens om jämställdhet och ekonomisk tillväxt. Den svenska ambassadören använde konferensen som en möjlighet att explicit tala om de svenska erfarenheterna relaterade till jämställdhet.

Ett avtal har nyligen tecknats med det regionala samarbetsrådet för stöd till kvinnliga företagare. Dessutom är Sverige en av tre givare som stödjer jämställdhetsbyrån och finansieringen av handlingsplanen för jämställdhet.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Sverige har bidragit till ett projekt för att kartlägga folkmordet i Srebrenica (Mapping Genocide), där en innovativ hemsida såväl som dokument som presenterar detaljerna i folkmordet har presenterats. The Youth Initiative for Human Rights, med stöd av Civil Rights Defenders (CRD), har skapat ett unikt verktyg som presenterar information om folkmordet.

BiH är fortfarande ett etniskt uppdelat postkonfliktland. Detta påverkar det svenska stödet till både miljösektorn och tillväxtsektorn. Ytterligare analyser behöver göras för att undersöka hur etniska konflikter påverkar utvecklingssamarbetet och vilka riskreducerande åtgärder som ska vidtas.

7. DE TVÅ PERSPEKTIVEN

Ärendehanteringssystemet inom stödet till "domsolsverket"⁹ har på ett genomgripande sätt förändrat domstolarnas och åklagarmyndigheternas arbetssätt, förenklat domstolarnas arbete och ökat transparensen. Genom projektet har en modern informations- och kommunikationsinfrastruktur skapats, vilket är nödvändigt för reformer som syftar till att öka medborgarnas tillgång till de rättskipande systemen.

Diskriminering är ett stort problem efter konflikten i BiH. Mediacentar Sarajevo gjordes en analys av hatpropaganda och har analyserat myndigheternas svar på ett antal fall. Föreningen för demokratiska initiativ Sarajevo främjar aktivt den nya lagen mot diskriminering. Båda organisationerna stöds genom CRD. Svenska ambassaden tillsammans med CRD och Svenska institutet stödde en utställning om HBT-frågor i Sverige, "Article One". Detta var första gången sedan en Pride-parad våldsamt angreps under 2008 som ett HBT-evenemang anordnas.

Ökad ansvarsutkrävande av politiker och tjänstemän är en viktig fråga för Centrum för Undersökande Journalistik. De har nyligen producerat en serie artiklar om finansiering av de stora politiska partierna, vilket resulterat i en större medvetenhet om den svaga rättsliga ramen och korrupta beteenden hos många partier.

Bosnien har internationellt sett en relativ jämn inkomstfördelning¹⁰, men har inte lyckats styra sociala transfereringar (ca 4% av statsbudgeten) till de mest behövande. En stor del av stadsbudgeten går till krigsveteraner, ett system som bedöms som kraftigt missbrukat. En reform av dessa subventioner krävs av IMF, dels av statsfinansiella skäl och dels för att frigöra resurser för mer riktade sociala insatser

8. DEN KONTEXTUELLA RAMEN

Strategin började gälla i januari 2011, men avrapporteringen avser också de fyra sista månaderna under 2010. Perioden karaktäriseras av det politiska systemets tröghet när det gäller att få parlament och regeringar att fungera efter valet i oktober 2010. En ny regering på statlig nivå är fortfarande inte utsedd, istället sitter den gamla regeringen kvar på tekniskt mandat (expeditionsregering).

De program och projekt som genomförs i samarbete med utvecklingsbankerna löper störst risk att påverkas negativt av den aktuella situationen, eftersom utvecklingslånen måste godkännas av parlamenten. I övrigt fungerar regeringsarbetet "normalt", men det skulle behövas en stark och kompetent statlig regering som för att utarbeta lagförslag och sätta igång reformprocesser för att bereda landet för kandidatstatus i relation till EU. EU-delegationen har saknat chef sedan hösten 2010, vilket har begränsat delegationens tyngd i dialogfrågor. I september 2011 tillträdde en ny chef, samtidigt som EUSR kommer att organiseras om och bli en del av delegationen.

---

⁹HJPC - High Judicial and Prosecutorial Council

¹⁰Ginikoefficient 26,2, 2001